

ΣΥΜΠΛΗΡΩΘΗΚΑΝ 400 ΧΡΟΝΙΑ ΑΠΟ ΤΟΝ ΘΑΝΑΤΟ ΤΟΥ ΜΑΡΤΙΝΟΥ ΚΡΟΥΣΙΟΥ (MARTIN CRUSIUS), ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΥ ΓΕΡΜΑΝΟΥ ΦΙΛΕΛΛΗΝΑ ΚΑΙ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΣΤΗ

του Dieter Motzkus*

Ένα σχεδόν άγνωστο, αλλά πολύ σημαντικό κεφάλαιο έπαφών Γερμανών με Έλληνες είναι συνδεδεμένο με τὸ ὄνομα τοῦ **Μαρτίνου Κρούσιου** (1526-1602). Ὁ Κρούσιος ἦταν υἱὸς εὐαγγελικοῦ ἱερέα καὶ σπούδασε στὸ Στρασβούργο Λατινικὰ καὶ Ἑλληνικὰ ἀγαπώντας ιδιαίτερα τὰ τελευταῖα ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμή.

Ἄφοῦ ἔκανε μερικὲς ἀκαδημαϊκὲς ὀμιλίες, ὅχι ὅπως ἦταν τότε συνηθισμένο, στὰ Λατινικὰ, ἀλλὰ στὰ Ἑλληνικὰ, τράβηξε γρήγορα τὴν προσοχὴ τῶν λογίων σὲ αὐτό, ὥστε σὲ λίγο ἔγινε καθηγητὴς τῶν Λατινικῶν, Ἑλληνικῶν καὶ τῆς Ρητορικῆς στὸ Πανεπιστήμιο τῆς Τυβίγγης, ἢ δόξα τοῦ ὁποῖου ἤδη ἔχει ξεπεράσει τὰ ὅρια ὄχι μόνο τῆς Τυβίγγης, ἀλλὰ καὶ τῆς Γερμανίας, ιδιαίτερα γιατί ἐκεῖ δίδαξαν οἱ δύο σημαντικοὶ οὐμανιστὲς **Johannes Reuchlin** (1455-1522) καὶ **Philipp Melanchton** (1497-1560).

Ἀντίθετα πρὸς αὐτοὺς τοὺς δύο διάσημους προδρόμους του καὶ πολλοὺς ἀπὸ τοὺς τότε λογίους ποὺ ἀσχολοῦνταν μετὶς ἀρχαῖες γλώσσες ἐνδιαφέρθηκε ὁ Κρούσιος ὅχι μόνο γιὰ τὴν κλασικὴ ἑλληνικὴ γλῶσσα καὶ τὸν πολιτισμὸ τῆς ἀρχαιότητος,

ἀλλὰ ἀπὸ τὴν ἀρχὴ καὶ γιὰ τὴν ζωὴ τῶν συγχρόνων Ἑλλήνων καὶ τὴν γλῶσσα τους.

Μιὰ μοναδικὴ εὐκαιρία νὰ ἐφαρμόσει καὶ νὰ διευρύνει τὶς ἑλληνικὲς γνώσεις του παρουσιάστηκε, ὅταν τὸ 1573 ὁ **Stephan Gerlach**, ἓνας νέος θεολόγος τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Τυβίγγης διορίστηκε θεολογικὸς συνοδὸς τοῦ καινούριου ἀπεσταλμένου τοῦ αὐτοκράτορα **Μαξιμιλιανοῦ Β'** στὴν Κωνσταντινούπολη. Ὁ Κρούσιος ἀμέσως εἶχε τὴν ἰδέα νὰ ἀρχίσει ἓνα διάλογο ἀνάμεσα στὴν Θεολογικὴ Σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου του καὶ τοὺς ὀρθόδοξους Ἑλληνες στὴν Κωνσταντινούπολη. Μὲ τὴν βοήθεια τοῦ Gerlach μετὰ ἀπὸ λίγο ἄρχισε μιὰ συχνὴ ἀλληλογραφία τῶν θεολόγων τῆς Τυβίγγης μετὸν τότε Οἰκουμενικὸ Πατριάρχῃ Ἱερεμία Β' σχετικὰ μετὶς θεολογικὰ ζητήματα, γιὰ τὴν ὁποία ἦταν πολὺ ὠφέλιμες οἱ ἑλληνικὲς γνώσεις τοῦ Κρούσιου. Σταμάτησε ὅμως μετὰ ἀπὸ 10 χρόνια ἢ πολλὰ ὑποσχόμενη συζήτηση γιὰ μιὰ προσέγγιση καὶ ἔνωση τῆς προτεσταντικῆς καὶ ὀρθόδοξης ἐκκλησίας, ποὺ ὑποστήριξε ὁ Κρούσιος, λόγω ἀνυπέρβλητων δογματικῶν ἐμποδίων. Ἀλλὰ παρ' ὅλα αὐτὰ ὁ Κρούσιος ἐπωφελήθηκε καὶ γνώρισε μετὶς τὴν

Martin Crusius.

Dor Patriarch Ieremiae II.

βοήθεια τοῦ Gerlach σημαντικούς Ἕλληνες στὴν Κωνσταντινούπολη, μὲ τοὺς ὁποίους τακτικὰ ἀντάλλαζε ἐπιστολὲς σχετικὰ μὲ τὴν ζωὴ, τὸν πολιτισμὸ καὶ τὴν γλῶσσα τους. Τὸν πρωτότυπο ἐνθουσιασμὸ του γιὰ τὴν ἑλληνικὴ γλῶσσα καὶ τὸ χαρακτηριστικὸ ὕφος του δείχνει τὸ ἐπόμενο λογοπαίγνιο σὲ μία ἐπιστολὴ στὸν Ἰωάννη Ζυγομαλά, Μέγαν Ρήτορα τοῦ Πατριαρχείου: «Πῶς νῦν οὐκ εἰκότως ἀν ἐγὼ Κρούσιος καλοῖμην; ἔκρουσα πόρρω ἀπρωκισμένος, καὶ περ οὐ βασιλεύς, θύρας ἡσφαλισμένας, φορτικῶς μὲν ἴσως, εὐτυχῶς δ' οὐκ καθάπερ καὶ ὁ Κύριος τῷ κρούσαντι ἀνοίγεσθαι ἀπεφήνατο».

Ἦταν μόνο οἱ ἐξαιρετικὲς γνώσεις του τῆς ἑλληνικῆς γλώσσας ἦταν πασίγνωστες, ἀλλὰ καὶ ἡ ἐξυπηρετικότητά του. Ἕλληνες ἀπὸ παντοῦ, οἱ ὁποῖοι ἔπεσαν σὲ κατάσταση οικονομικῆς ἔνδειας ἢ διώχτηκαν ἀπὸ τοὺς Τούρκους, ἦρθαν στὴν Τυβίγγη καὶ ἐπισκέφτηκαν τὸν Κρούσιο, ποὺ τοὺς

ὑποστήριξε ἀκούραστα μὲ κάθε τρόπο ὁ ἴδιος ἢ μὲ τὴν βοήθεια ἄλλων. Τὸ μοναδικὸ φιλελληνισμὸ του ἀποδεικνύουν ἀμέτρητες δηλώσεις του, ὅπως π.χ. «Ἄλλ' οὐκ εἶμ' ἐγὼ μὲ ἡμοῦ διηνεκῆς φιλελληνία ἡσυχίαν ἄγειν» ἢ «Διαφυλάττεν ἐγὼ τὴν ἑλληνίδα φωνὴν καὶ πλατύνειν ἐν τῇ Γερμανία κατὰ τὴν ἀσθένειάν μου πειρωμαί

μετὰ προθυμίας πάσης».

Ἀπὸ πολλὰς ἀπόψεις, λοιπόν, ὁ Κρούσιος ἦταν πρωτοπόρος: ἦταν ἓνας σημαντικὸς πρόδρομος, ἴσως καὶ ὁ θεμελιωτὴς τοῦ φιλελληνισμοῦ ποὺ ἄκμασε μόνο δύο αἰῶνες μετὰ τὸν θάνατό του. Ἐπὶ πλέον ἔδωσε ἀξιοσημεῖωτη ἀφορμὴ γιὰ τὴν οἰκουμενικὴ προσέγγιση Χριστιανῶν μὲ διαφορετικὰ θρησκευόμενα, ἢ ὁποῖα πολὺ ἀργότερα, δηλαδὴ μόνο στὴν ἀρχὴ τοῦ 20οῦ αἰῶνα, ἔγινε ζωντανὴ καὶ γιὰ τὴν ὁποῖα συνεχίζεται ἡ συζήτηση μέχρι σήμερα. Καὶ τρίτον μπορεῖ νὰ θεωρεῖται ὁ Κρούσιος ὁ πρῶτος Γερμανὸς Νεοελληνιστῆς, γιὰτὶ γιὰ πρώτη φορὰ συμπεριέλαβε καὶ τὴν ὀμιλούμενη γλῶσσα τῶν συγχρόνων Ἑλλήνων στὶς σπουδές του.

*Ὁ Dieter Motzkus εἶναι καθηγητῆς ἀρχαίων ἑλληνικῶν στὸ Γυμνάσιο τοῦ Tübingen (Τυβίγγης) στὴν Γερμανία